इन्द्र सुन्दासको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभाग
स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको
दसौं पत्रको प्रयोजनार्थ
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
उदय चामलिङ
रोल नं. ५
२०६३

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्रसङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभाग,
कीर्तिपुर

स्वीकृति-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्रसङ्कायअन्तर्गत विश्वविद्यालय क्याम्पसको छात्र उदय चामलिङले त्रि.वि. स्नातकोत्तर तह (एम्.ए.) मा नेपाली विषयको दसौँ पत्रको प्रयोजनको लागि तयार पार्नुभएको **इन्द्र सुन्दासको जीवनी व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन** नामक शोधपत्र स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

....	....	....
उपप्रा. रामेश्वर अर्याल	प्रा.घनश्याम उपाध्याय	प्रा. मोहनराज शर्मा
शोधनिर्देशक	विभागीय प्रमुख	बाह्य परीक्षक

मिति : २०६३/ १२/२३

शोधनिर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको छात्र उदय चामलिङले **इन्द्र सुन्दासको जीवनी, व्यक्तित्व कृतित्वको अध्ययन** शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । निकै परिश्रमपूर्वक तयार पारिएको यस शोधकार्यबाट म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६३/१/८

....

उपप्रा. रामेश्वर अर्याल
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

कृतज्ञताज्ञापन

इन्द्र सुन्दासको जीवनी, व्यक्तित्व कृतित्वको अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनको लागि आदरणीय गुरू उपप्रा.रामेश्वर अर्यालज्यूको निर्देशनमा तयार गरेको हुँ । आफ्नो कार्यव्यस्तताका बीच रहेर पनि मलाई यो शोधपत्र तयार गर्ने सन्दर्भमा आवश्यक निर्देशन र सल्लाह दिनुहुने श्रद्धेय गुरू रामेश्वर अर्यालज्यूप्रति म आभार व्यक्त गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा महत्त्वपूर्ण सल्लाह, सुझाव दिनुहुने आदरणीय गुरू प्रा. दयाराम श्रेष्ठप्रति आभारी छु । त्यसैगरी प्रस्तुत शीर्षकमा अध्ययन गर्नका लागि स्वीकृति प्रदान गर्नुहुने विभागीय प्रमुख प्रा.घनश्याम उपाध्याय तथा नेपाली केन्द्रीय विभागप्रति म हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । शोधपत्र तयारीका क्रममा सामग्रीसङ्कलनका निम्ति सहयोग गर्ने त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रीय पुस्तकालय, कीर्तिपुर, देशबन्धु डिष्ट्रिक लाइब्रेरी, दार्जिलिङ, उदय ग्रामीण पुस्तकालय, दार्जिलिङ, नेपाली साहित्य सम्मेलन, दार्जिलिङप्रति पनि आभार प्रकट गर्दछु ।

यो शोधकार्यमा आवश्यक तथा महत्वपूर्ण सामग्री प्रदान गर्नु हुने हरेन आलेज्यू, डा. लक्खीदेवी सुन्दास, उमेश तामाङ र तनु राईप्रति आभारी छु ।

यो शोधपत्र तयारीका क्रममा टङ्कण गरी सहयोग गर्नुहुने किरण राई र राम राईप्रति पनि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा, यो शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सविनय अनुरोधसहित नेपाली केन्द्रीय विभाग त्रि.वि. कीर्तिपुरसमक्ष पेस गर्दछु ।

मिति : २०६३/१/८

....

उदय चामलिङ
स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्ष
समूह २०६०/२०६२
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रि.वि. कीर्तिपुर

सङ्क्षेपीकरण शब्दसूची

अनु.	-	अनुकूल
अनु.	-	अनुवादक
अप्र.	-	अप्रकाशित
आई.ए.	-	इन्टरमिडियट अफ आर्टस्
उ.प्रा.	-	उप-प्राध्यापक
एस्.एल.सी.	-	स्कुल लिभिङ सर्टिफिकेट
गति.	-	गतिशील
गा.वि.स.	-	गाउँ विकास समिति
गौ.	-	गौण
छै.सं.	-	छैटौँ संस्करण
तृ.सं.	-	तृतीय संस्करण
त्रि.वि.	-	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
ने.प.	-	नेपथ्य
ने.रा.प्र.प्र.	-	नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
पु.	-	पुरुष
प्र.	-	प्रतिकूल
प्र.	-	प्रमुख
प्रा.	-	प्राध्यापक
प्रा.डा.	-	प्राध्यापक डाक्टर
पृ.	-	पृष्ठ
मा.वि.	-	माध्यमिक विद्यालय
वडा नं.	-	वडा नम्बर
वर्ग.	-	वर्गीय
वि.सं.	-	विक्रम संवत्
सम्पा.	-	सम्पादक
स.	-	सहायक
सा.प्र.	-	साझा प्रकाशन

विषय सूची

क्र.सं. पाना. नं.

पहिलो परिच्छेद
शोधपरिचय

१.१	शोधशीर्षक	१
१.२	शोधको प्रयोजन	१
१.३	विषयपरिचय	१
१.४	समस्याकथन	१
१.५	शोधको उद्देश्य	२
१.६	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.७	शोधको औचित्य	३
१.८	सीमाङ्कन	३
१.९	सामग्रीसङ्कलन	४
१.१०	शोधविधि	४
१.११	शोधपत्रको रूपरेखा	४

परिच्छेद दुई
इन्द्र सुन्दासको जीवनी, व्यक्तित्व र साहित्ययात्राको काल विभाजन

२.१	इन्द्र सुन्दासको जीवनी	५
	क) जन्म	५
	ख) बाल्यकाल	५
	ग) शिक्षा	५
	घ) दाम्पत्य जीवन र पारिवारिक स्थिति	६
	ङ) कार्यक्षेत्र र पेसा	६
	च) रुचि र स्वभाव	७
	छ) सम्मान तथा पुरस्कार	७
	ज) लेखनका लागि प्रेरणा र प्रभाव	७
	झ) लेखन कार्यका प्रारम्भ र प्रकाशनको थालनी	८
	ञ) लेखन कार्य र प्रकाशित पुस्तकाकार कृतिहरूको सूची	८
	ट) जीवनदृष्टि	९
	ठ) मृत्यु	१०
२.२	इन्द्र सुन्दासको व्यक्तित्व	१०
	क) व्यक्तित्वका विभिन्न पाटा	११

	ख) उपन्यासकार व्यक्तित्व	११
	ग) कथाकार व्यक्तित्व	१२
	घ) जीवनीकार व्यक्तित्व	१३
	ङ) अनुवादक व्यक्तित्व	१४
	चं) कवि व्यक्तित्व	१५
	छ) समाजसेवी व्यक्तित्व	१५
	ज) जीवनी, व्यक्तित्व र साहित्यलेखनबीचको अन्तःसम्बन्ध	१६
२.३	इन्द्र सुन्दासको साहित्य यात्राको काल विभाजन	१७

परिचछेद तीन

इन्द्र सुन्दासका औपन्यासिक कृतिहरुको अध्ययन

३.१	'मङ्गली' उपन्यास कृतिको अध्ययन	२०
३.२	'जुनेली रेखा' उपन्यास कृतिको अध्ययन	२६
३.३	'नियति' उपन्यास कृतिको अध्ययन	३२
३.४	'सहारा' उपन्यास कृतिको अध्ययन	३८

परिच्छेद चार

इन्द्र सुन्दासको कथा तथा अन्य कृतिहरूको अध्ययन

४.१	'रानीखोला' कथाङ्ग्रहको अध्ययन	४४
४.२	'रोमन्थन' कथासङ्ग्रहको अध्ययन	५२
४.३	इन्द्र सुन्दासको साहित्येतर कृतिहरुको अध्ययन	६०
४.४	इन्द्र सुन्दासको जीवनी कृतिहरुको अध्ययन	७५
४.५	इन्द्र सुन्दासको अनूदित कृतिहरुको अध्ययन	८५

परिच्छेद पाँच

उपसंहार ९३

परिशिष्ट ९५

सन्दर्भसामग्री सूची ९६